

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

**ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠ' ΑΡ. ΠΡΩΤ. 7100/22/4α'/17.6.2005
ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΕΛ.ΑΣ.**

*«Οι προσαγωγές ατόμων ως προληπτική και κατασταλτική ενέργεια
στην άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας»*

**ΣΕ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΠΟ 30.6.2003
ΠΟΡΙΣΜΑ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ**

«Νόμιμες προϋποθέσεις προσαγωγών και αστυνομικών ερευνών»
<http://www.synigoros.gr/reports/por_16024_2002_da.doc>

Αθήνα, 28 Ιουνίου 2005

Αρ. πρωτ.: 1266

Αντιστράτηγο
Γεώργιο Αγγελάκο
Αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας
101 77 ΑΘΗΝΑ

Αξιότιμε Κύριε Αρχηγέ,

Η Διεύθυνση Οργάνωσης & Νομοθεσίας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας κοινοποίησε στον Συνήγορο του Πολίτη την υπ' αρ. πρωτ. 7100/22/4α'/17.6.2005 εγκύκλιο διαταγή σας για τις προσαγωγές ατόμων ως προληπτική και κατασταλτική ενέργεια στην άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας.

Ο Συνήγορος του Πολίτη συγχαίρει το Αρχηγείο για τη συγκεκριμένη εγκύκλιο διαταγή, επισημαίνει δε ότι αυτή, πέραν του ορθού διατακτικού της, χαρακτηρίζεται από πληρότητα νομικής επιχειρηματολογίας και συνεκτιμά τα σύγχρονα διεθνή δεδομένα. Οι ιδιότητες αυτές δεν απετέλεσαν έκπληξη για τον Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος ήδη σε ανύποπτο χρόνο (έγγραφό μας υπ' αρ. πρωτ. 801/19.5.2004), σχολιάζοντας, κατόπιν υπουργικής προσκλήσεως το προσχέδιο Κώδικα Δεοντολογίας του Αστυνομικού, είχε εκφράσει την εμπιστοσύνη του «στη νομοπαρασκευαστική τεχνογνωσία των υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης» και είχε προβεί, ειδικότερα, στη διαπίστωση ότι «*επί σειράς ειδικότερων θεμάτων, οι εκδοθείσες εγκύκλιοι του Αρχηγείου ΕΛΑΣ (όπως, λόγου χάριν, η υπ' αρ. 4803/22/44/4.7.2003 για τη μεταχείριση κρατουμένων και η υπ' αρ. 9001/5/24γ'/23.4.2003 για τη δημοσίευση ονομάτων συλληφθέντων) αποτελούν, αυτές καθ' εαυτές, πλήρεις ειδικούς Κώδικες Δεοντολογίας, θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρόπλασμα συστηματικότερου γενικού Κώδικα και, πάντως, αποδεικνύουν ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες είναι ικανές να παραγάγουν, ανά πάσα στιγμή, νομοτεχνικώς άρτια και δικαιοπολιτικώς σύγχρονα κανονιστικά κείμενα*».

Ήδη παρατηρούμε με ικανοποίηση, ότι εκείνες ακριβώς οι εγκύκλιοι συμπεριλαμβάνονται, ομού με την τελευταία περί προσαγωγών, σε ειδικό εγχειρίδιο το οποίο προετοιμάζει η Διεύθυνση Οργάνωσης & Νομοθεσίας του Αρχηγείου (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 7100/22/4β'/23.6.2005). Γνωστές μας ήσαν, επίσης, οι προθέσεις της ηγεσίας του Υπουργείου και του Αρχηγείου σχετικά με την αναγκαιότητα εξειδίκευσης και εκσυγχρονισμού του σχετικού πλαισίου εγκυκλίων, οι οποίες, άλλωστε, ήδη από τον Ιούλιο 2004 είχαν οδηγήσει στην έκδοση, από κοινού με τον Συνήγορο του Πολίτη, του φυλλαδίου «*Πρακτικός οδηγός επαφής του αστυνομικού με τον πολίτη κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων*».

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις προσαγωγές, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε από μακρού χρόνου καταστήσει σαφείς τις απόψεις του, σε πόρισμα (υπ' αρ. πρωτ. 16024.02.2.4/30.6.2003) το οποίο, πέραν της δημοσίευσής του στην ιστοσελίδα του Συνηγόρου του Πολίτη, αναδημοσιεύθηκε στον νομικό τύπο και έτυχε ευμενούς σχολιασμού από την επιστημονική κοινότητα, ενώ τα βασικά στοιχεία του ενσωματώθηκαν σε δύο αλληπάλλληλες Ετήσιες Εκθέσεις (2003 & 2004) της Αρχής. Το πόρισμα εκείνο, στηριζόμενο σε συμπεράσματα από τις μέχρι στιγμής υποβληθείσες αναφορές και τις απαντήσεις Αστυνομικών Διευθύνσεων προς την Αρχή, πρότεινε συγκεκριμένες ερμηνευτικές επιλογές της ισχύουσας νομοθεσίας και κατέληγε, ακριβώς, στην επισήμανση της αναγκαιότητας σαφών εγκυκλίων, πέραν όσων ήδη είχαν εκπονήσει οι υπηρεσίες του Αρχηγείου (όπως η υπ' αρ. πρωτ. 9009/20/847/22στ'/26.2.2003). Αποτελεί, μάλιστα, αιτία ιδιαίτερης ικανοποίησης για τον Συνήγορο του Πολίτη, το γεγονός ότι η τελευταία εγκύκλιος διαταγή σας, σε κρίσιμα σημεία της, αποδίδει αντίστοιχα εδάφια του πορίσματός μας («*Η επίδειξη δελτίου ταυτότητας πρέπει ν' απαλλάσσει τον ελεγχθέντα από το ενδεχόμενο προσαγωγής για πρόσθετη εξακρίβωση στοιχείων ... Η προσαγωγή πολίτη που κατέχει αποδεικτικό στοιχείο της ταυτότητάς του επιτρέπεται στην περίπτωση που η συμπεριφορά του -και όχι απλώς ο τόπος, ο χρόνος ή οι περιστάσεις- κινεί υπόνοιες διάπραξης εγκλήματος ... Ενδεχόμενος υψηλός βαθμός εγκληματικότητας σε συγκεκριμένο δημόσιο χώρο επιτρέπει την πύκνωση της αστυνόμευσης αυτού και την επέμβαση εφόσον αναφύεται η παραμικρή εξατομικευμένη ένδειξη, όχι όμως και την αντιμετώπιση όλων των παρατυχόντων πολιτών ως εκ προοιμίου υπόπτων, αφού οι πολίτες δεν υποχρεούνται να συνδέουν προς ορισμένο "νόμιμο" σκοπό τη φυσική τους παρουσία σε δημόσιο χώρο ... Απλή υποστήριξη από τον ελεγχόμενο πολίτη της άποψης ότι για τη σωματική του έρευνα απαιτείται παρουσία εισαγγελέα - ανεξάρτητα από το γεγονός του εσφαλμένου της άποψης- δεν συνιστά ασφαλώς πράξη επίμεμπτη ή ύποπτη, όταν ο ελεγχόμενος αρκείται σε αυτό και δεν παρεμποδίζει ή δεν ασκεί βία κατά τον έλεγχο ... Απλή "αρνητική" συμπεριφορά των ελεγχομένων, η οποία άλλωστε εξηγείται από στοιχειώδες ένστικτο αυτοσυντήρησης, δεν συνιστά άνευ ετέρου λόγο δέσμευσης»), τούτο δε από ειλικρινή σύμπνοια ως προς τα επίμαχα συμπεράσματα, στηριζόμενα, άλλωστε, καθ' ολοκληρίαν στο γράμμα των οικείων διατάξεων.*

Ένας επί πλέον λόγος, για τον οποίον ο Συνήγορος του Πολίτη οφείλει να εκφράσει την ικανοποίησή του, αποτελεί το γεγονός ότι η τελευταία εγκύκλιος διαταγή σας ανάγει τη συνεργασία με τον Συνήγορο του Πολίτη σε ιδιώνυμο σκοπό και υποχρέωση των αστυνομικών υπηρεσιών, εντελλόμενη την παροχή πλήρων απαντήσεων («*Οι απαντήσεις που δίδονται προς τους πολίτες ή προς το Συνήγορο του Πολίτη, όταν ζητούνται διευκρινίσεις για ενέργειες κατά τους αστυνομικούς ελέγχους και τις προσαγωγές, πρέπει να είναι αιτιολογημένες και ύστερα από διερεύνηση της συνδρομής όλων των προϋποθέσεων που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις. Δεν επιτρέπεται η παράκαμψη της αιτιολογίας με απλή αναφορά του τύπου "Όλες οι υπηρεσιακές ενέργειες υπήρξαν σύννομες" ή "μέσα στο πλαίσιο των ισχυουσών διατάξεων"*»). Η σχετική ρήτρα της εγκυκλίου διαταγής σας αποτελεί, εν ταυτώ, δικαίωση της επιμονής του Συνηγόρου του Πολίτη στην αναγκαιότητα πλήρους ενημέρωσης του καταγγέλλοντος. Για την αναγκαιότητα αυτή είχε γίνει εκτενής μνεία στην Ειδική Έκθεση της Αρχής (Ιούλιος 2004) σχετικά με την πειθαρχική διερεύνηση καταγγελιών σε βάρος αστυνομικών υπαλλήλων, η οποία, όπως μας έχει ήδη διαβεβαιώσει η Διεύθυνση Αστυνομικού Προσωπικού (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 4803/22/155στ'/31.3.2005), μελετάται ενδελεχώς από το Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας και έχει ήδη τεθεί υπ' όψιν της επιτροπής που προπαρασκευάζει νομοθετικές αλλαγές στο πειθαρχικό δίκαιο των αστυνομικών. Σε ό,τι αφορά, βέβαια, το κύριο μέρος της Ειδικής αυτής Έκθεσης, δηλαδή την προσήκουσα πειθαρχική διερεύνηση των σχετικών καταγγελιών, ο Συνήγορος του Πολίτη επιφυλάσσεται να διατυπώσει ξεχωριστά τα νεότερα συμπεράσματά του.

Αξιότιμε Κύριε Αρχηγέ,

Είναι σαφές ότι η προκειμένη εγκύκλιος διαταγή σας δεν πρέπει ν' αντιμετωπισθεί ως πέρας, αλλ' αντίθετα ως εκκίνηση των σχετικών πρωτοβουλιών του Αρχηγείου, με τελικό στόχο, βέβαια, την εφαρμογή της στην πράξη, προς τούτο δε θεωρώ δεδομένη την εγρήγορση του Αρχηγείου για τη θεσμική περιφρούρηση των επιλογών του και τη διαρκή παρακολούθηση της υλοποίησής τους. Ως προς αυτό το ζήτημα, πάντως, ο Συνήγορος του Πολίτη αναγνωρίζει και κατανοεί ότι τα συγκεκριμένα ακανθώδη θέματα άπτονται διάχυτων και παραδεδομένων αντιλήψεων, των οποίων η αμφισβήτηση, εφ' όσον κριθεί αναγκαία εν όψει των συγχρόνων αξιώσεων του κράτους δικαίου, δεν μπορεί παρά να εκτυλίσσεται με κοινωνική υπευθυνότητα και προσοχή. Εν προκειμένω, οι παραδεδομένες αντιλήψεις αναφέρονται στο κατά πόσον είναι καν συμβατές, μεταξύ τους, η προσήλωση στα δικαιώματα των πολιτών (όπως αυτά εκτίθενται στην ίδια την εγκύκλιο διαταγή σας) και η αποτελεσματική αστυνόμευση. Παρίστανται ανθρωπίνως κατανοητές, εν όψει της συσσωρευμένης υπηρεσιακής εμπειρίας δεκαετιών, ενδεχόμενες πεποιθήσεις επιχειρησιακών στελεχών της Ελληνικής Αστυνομίας, ότι η έννοια της «υπόνοιας» είναι δεκτική μόνο διαισθητικής προσεγγίσεως και όχι εξατομικευμένης αιτιολογίας, ή ότι η αστυνόμευση προϋποθέτει απόλυτη διακριτική ευχέρεια στην επιλογή μέσων και στόχων. Έτσι, το γεγονός ότι οι εδραίες αυτές πεποιθήσεις ευρίσκονται, πλέον, εκτός νόμου, πρέπει πρωτίστως να καταστεί κατανοητό, και μόνον εν εσχάτη ανάγκη να επιβληθεί ιεραρχικά. Στην εκπαίδευση των στελεχών της Ελληνικής Αστυνομίας επαφίεται, συνεπώς, κατά κύριο λόγο, η ευόδωση των καλών προθέσεων της ηγεσίας της ως προς την περιφρούρηση των δικαιωμάτων του πολίτη, σ' αυτόν δε τον σκοπό ο Συνήγορος του Πολίτη είναι διατεθειμένος να παράσχει, με κάθε τρόπο, οποιαδήποτε συνδρομή του ζητηθεί.

Επί του παρόντος, όμως, επιτρέψτε μας να δώσουμε στο παρόν έγγραφο, αλλά και στη σχολιαζόμενη εγκύκλιο διαταγή σας, τη μέγιστη δυνατή επαινετική δημοσιότητα. Σας ευχαριστώ και πάλι για τη συνεργασία.

Με τιμή,

Γιώργος Καμίνης
Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

Υπουργείο Δημόσιας Τάξης / Γραφείο Υπουργού
Π. Κανελλοπούλου 4, 101 77 ΑΘΗΝΑ

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
Διεύθυνση Οργάνωσης-Νομοθεσίας / Τμήμα 2^ο
Π. Κανελλοπούλου 4, 101 77 ΑΘΗΝΑ

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
Διεύθυνση Αστυνομικού Προσωπικού / Τμήμα 1^ο
Π. Κανελλοπούλου 4, 101 77 ΑΘΗΝΑ

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
Διεύθυνση Γενικής Αστυνόμευσης / Τμήμα 1^ο
Π. Κανελλοπούλου 4, 101 77 ΑΘΗΝΑ